

Dan TUDORACHE*

**LA PAS CU POEZIA PRIN COMUNISM. POETUL ANDREI
CIURUNGA, ÎNTRE REZISTENȚĂ ȘI CONFORMISM**

***Walking with poetry through Communism. The poet Andrei Ciurunga,
between resistance and conformism***

Abstract: *Andrei Ciurunga was and still is a popular name of the anti-Communist resistance in the political prisons. In his poems, he reproduced the measure of the sufferings endured by his generation on the Danube-Black Sea Canal, for which he was titled «a Poet of the Canal» during his detention. However, so far no study has been published to capitalize the information provided in the documents drafted by Securitate, the political police of the Romanian Communist regime. Therefore, our goal is to restore the poet's biography as a whole, using mainly this archival source, and secondarily the memories of former political prisoners who knew him closely. In particular, we will reconstruct his lesser known biographical periods, namely those before and after political detentions. We will also render the overall image of the creation, dissemination, rescue, and publication of his prison poems.*

Keywords: *political detention, prison poetry, anti-Communist resistance, socialist realist poetry*

* * *

Andrei Ciurunga a fost și încă este un nume popular al rezistenței anticomuniste din închisori, poetul redând în poeziile sale măsura suferințelor îndurate de generația sa pe cuprinsul Canalului Dunăre – Marea Neagră, fapt care i-a atras supranumele de *Poet al Canalului* încă din timpul detenției¹.

Cunoscut din memorialistica detenției ca un anticomunist fervent, drept dovadă stând și cele două condamnări politice îndurate pentru crearea de poezii anticomuniste, poetul se bucură astăzi de efigia unui martir, atât dincoace cât și dincolo de Prut, în Basarabia natală².

* PhD Candidate, „Dunărea de Jos” University, Galați, România; dantudorache2004@yahoo.com

Submitted: April 10th, 2021

Revised version submitted: May 31st, 2021

Accepted: June 1st, 2021

¹ Jean Suciu Buchiu, *Iertare, Da, Uitare, nu!*, Editura Lucman, București, 2005, pp. 143-144.

² În acest sens, în martie 2014 Consiliul Raional Cahul a decis ca Biblioteca Publică Raională a orașului să-i poarte numele, „în scopul înveșnicirii numelui poetului-martir”; v. Decizia orașului Cahul Nr. 03/17-111 din 28 martie 2014 cu privire la conferirea numelui „Andrei Ciurunga” Bibliotecii raionale Cahul.

Cu toate acestea, până în prezent nu s-a publicat nici un studiu care să valorifice informațiile din dosarele informative și penale întocmite de Securitate pe numele său. Mai mult decât atât, cu toate că numele poetului este nelipsit din antologiile de poezie carcerală, încă nu există o imagine de ansamblu a creării, difuzării, salvării și publicării poeziilor sale carcerale. Prin urmare, obiectivul nostru este acela de a reconstitui biografia în ansamblu, încercând să acoperim carențele biografice ante și post-detenției, mai ales că însuși Andrei Ciurunga a pledat pentru ideea că „un scriitor, oricât de neînsemnat ar fi, are dreptul să fie restituit în întregime posterității, cu toate avatarurile sale din anumite momente”³.

În Basarabia natală. Pe numele său adevărat Robert Eisenbraun, Andrei Ciurunga s-a născut pe 28 octombrie 1920 în Cahul, Basarabia, din tată german (Herman)⁴ și mamă româncă (Margareta), cu origini grecești⁵.

Școala primară și liceul le urmează la liceul de băieți „Ion Voevod” din orașul natal. Dotat cu o inteligență ieșită din comun⁶, încă de la o vârstă fragedă își demonstrează talentul poetic, astfel că la doar 11 ani debutează în revista liceului, *Îndrumarea Tinerimii*, cu poezia „24 ianuarie”⁷. Poezia avea ca temă Unirea Principatelor Române, marcând constanta vieții sale literare, respectiv poezia patriotică.

Activitatea susținută de scriitor o începe în anii 1935-1936, în ziarul *Vocea Cahulului*, când publică 3-4 poezii de dragoste⁸, pe care apoi le reunește cu alte câteva în placheta *Melancolie*, apărută în 1936 sub pseudonimul Robert Cahuleanu, nume luat de la Cahulul natal.

Ultimul an de liceu (clasa a VIII-a) îl urmează între anii 1938-1939 la Liceul „Regele Carol al II-lea” din Bolgrad, deoarece Liceul „Ion Voievod” se restructurase ca școală gimnazială de băieți⁹. În această perioadă colaborează cu poezii la revista locală *Buceagul* și cu articole literare la

³ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste. Evocări și versuri din închisori*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1992, p. 28.

⁴ *Gherman*, după alte variante din documentele Securității, însă noi am optat pentru varianta *Herman*, pe care poetul a folosit-o în autobiografiile sale date în arest.

⁵ Numele de domnișoară al mamei poetului era Maris Margareta, și se pare că ea ar fi avut mai multe proprietăți în orașele Cahul și Brăila; v. Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității [în continuare A.C.N.S.A.S.], fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 53.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Îndrumarea Tinerimii*, nr. 1, din ianuarie 1932, revistă a liceului „Ion Voievod”, al cărui elev era Ciurunga la acea vreme; v. Tudor Opreș, *Istoria debutului literar al scriitorilor români în timpul școlii (1820-2000)*, Aramis, București, 2002, p. 100.

⁸ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 1, f. 64; *Ibidem*, vol. 3, ff. 27, 114.

⁹ Andrei Ciurunga, *Scrieri. Poezie. Memorialistică*, text selectat și îngrijit, repere biografice, note, comentarii și iconografie de Mihai și Teodor Papuc, studiu introductiv de Anatol Moraru, Editura Știința, Chișinău, 2018, p. 515; A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 31-32.

Neamul Românesc, revistă patronată de Nicolae Iorga. În 1939 reușește să-și scoată al doilea volum de poezii, *În zodia cumpenei*¹⁰.

După absolvire se întoarce la Cahul, unde este angajat ca pedagog la fostul său liceu, „Ion Voevod”, și începe colaborarea cu poezii la revistele *Curentul literar* și *Prepoem*¹¹.

Între anii 1940 și 1941, pe timpul ocupației sovietice din Basarabia, lucrează ca învățător în comuna Tartaul de Salcie, județul Cahul¹². În aceeași perioadă creează poezii cu caracter anti-sovietic, cu speranța să le poată publica în vremuri mai bune, dar colaborează cu mici articole de proză la ziarele sovietice care apăreau la Cahul și Chișinău¹³.

După recuperarea Basarabiei de către România, între 1941 și 1942, lucrează ca funcționar diurnist la Serviciul Sanitar Județean Cahul, apoi este reangajat pedagog la școala gimnazială din oraș¹⁴.

Între anii 1942 și 1944 duce o prolifică activitate publicistică la mai multe ziare din Basarabia, respectiv *Tribuna Basarabiei*, *Basarabia literară*, *Vocea Cahulului*, *Raza*, *Buceagul*, dar și la revistele *Cuget clar* și *Neamul Românesc*.

Această poziție de influență, ca tânăr ziarist aflat în plină ascensiune, îl aduce în atenția S.S.I.-ului, astfel că în luna august 1943 este recrutat ca informator cu titlu onorific, sub numele conspirativ „Ion Dumbravă”¹⁵. Colaborarea a fost însă scurtă și nesemnificativă¹⁶, deoarece peste aproximativ o lună avea să fie detașat ca pedagog la Liceul „B. P. Hașdeu” din Chișinău¹⁷.

În paralel cu activitatea de pedagog lucrează ca reporter la ziarul *Basarabia*, având misiunea de a consemna știri. În același an reușește să tipărească broșura *Poemul desrobirii*, tablou-scenetă în versuri despre dezrobirea Ardealului¹⁸.

În februarie 1944 publică la Chișinău volumul de versuri *Cântece de dor și de războiu*, primele două cicluri ale cărții cuprinzând poezii explicit sau aluziv antistaliniste, unele scrise în Basarabia, în timpul ocupației

¹⁰ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 31-32.

¹¹ Andrei Ciurunga, *Scrieri. Poezie. Memorialistică*, p. 517.

¹² A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 2, f. 2.

¹³ *Ibidem*, vol. 1, f. 64.

¹⁴ *Ibidem*, vol. 3, f. 33.

¹⁵ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 3, ff. 1-4.

¹⁶ Ciurunga figurează ca informator între 12 august și 15 septembrie 1943, când este concediat, cu mențiunea că s-a mutat la Chișinău. La dosar nu se găsesc alte documente din care să cunoaștem concret activitatea sa de informator, în afară de faptul că ar fi furnizat informații generale (cel puțin așa rezultă din fișa de informator întocmită de S. G. Martinescu, cel care l-a și recrutat). Scurta colaborare, de o lună, și existența unei simple fișe indică mai degrabă că a fost un accident de carieră, pe care poetul nu l-a evitat din lipsă de experiență, ținând cont că la data recrutării avea vârsta de 23 de ani.

¹⁷ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 33, 64.

¹⁸ *Ibidem*, f. 33.

sovietice din 1940-1941, iar celelalte concepute între anii 1941-1944¹⁹. Cartea nu a fost însă pusă în circulație publică, exemplarele tipărite fiind distruse chiar în tipografie, cu ocazia unor bombardamente, exceptând câteva salvate de poet, pe care le-a trimis unor prieteni din Cahul și la câteva reviste din București²⁰.

Refugiat la Brăila. O lună mai târziu, respectiv în martie 1944, poetul primește ordin de evacuare pe fondul invadării trupelor sovietice în nordul Basarabiei și Bucovinei, astfel că se refugiază la Brăila, împreună cu mama și bunica, gazdă fiindu-le o mătușă²¹.

În toamna aceluiași an este numit pedagog la liceul din Buftea (județul Ilfov), dar după un an de activitate didactică demisionează, constrâns de salariul modest, care nu-i permitea să-și întrețină familia; după aceea se întoarce în Brăila²².

Din toamna anului 1945 începe să lucreze ca redactor la ziarul *Expresul*, organ local al Partidului Național-Liberal (P.N.L.), facțiunea Gheorghe Tătărescu, unde publică poezii, dar și note sau comentarii despre activitățile literare din oraș și din țară²³. Câteva săptămâni mai târziu, mai precis în noiembrie 1945, se înscrie în P.N.L.²⁴, iar noua sa adeziune politică o face publică în articolul „Sunt prezent aici”, publicat în *Expresul*²⁵. Uzând de o retorică cvasi-religioasă și un ton înflăcărat, caracteristic firii sale temperamentale, poetul își justifică încadrarea politică arătând că în acest partid regăsise „principiile românești” de care fusese întotdeauna atașat, respectiv monarhismul, dreptatea socială, libertatea individuală, proprietatea particulară și credința în Dumnezeu, dar și „pentru că ideologia acestui partid se opune altor ideologii colorate”²⁶, aluzie directă la comunismul care se instaura în țară.

Poetul nu preconizase însă că pe 8 noiembrie, la doar 4 zile de la publicarea articolului, aveau să se desfășoare în țară ample manifestații pro-monarhiste și anticomuniste, cu ocazia onomasticii Regelui Mihai I, inclusiv la Brăila, evenimente care aveau să-i atragă prima arestare²⁷.

¹⁹ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste. Evocări și versuri din închisori*, p. 35.

²⁰ Câteva exemplare au fost trimise și la Academia Română de către editură; v. A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 34, 114-115.

²¹ *Ibidem*, vol. 3, f. 34; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 7.

²² A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 34, 46.

²³ *Ibidem*, ff. 34-35.

²⁴ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 3, f. 9.

²⁵ Robert Cahuleanu, „Sunt prezent aici!...” în *Expresul*, An 40, nr. 1430, 4 noiembrie 1945.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Se pare că acest articol a stârnit o mare indignare și în rândul ziariștilor din Brăila, care au hotărât sancționarea poetului într-o adunare a Sindicatului Ziariștilor, dar la intervenția lui Sotir Constantinescu, proprietarul ziarului *Expresul*, precum și a avocatului Ionel Constantinescu, liderul P.N.L. din oraș, conflictul a fost aplanat; v. A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 17, 35; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 10.

Robert Eisenbraun (Andrei Ciurunga) în arestul Securității din Brăila, anul 1950

Sursa: ACNSAS, fond Penal, dosar nr. 134388, vol. 2, f. 6

Ciurunga era acuzat de autoritățile locale pro-comuniste de incitare la dezordine și considerat autor moral al întregii manifestații de pe plan local, ca urmare a publicării articolului „Sunt prezent aici”. Încarcerat inițial la penitenciarul din Brăila, împreună cu alți 30-40 de manifestanți, el a fost deferit Curții Marțiale Galați, dar achitat și eliberat la 15 decembrie 1945²⁸. În cele 29 de zile cât a fost închis a conceput în fiecare zi câte o poezie la cererea colegilor de cameră, pentru șezătorile organizate seară de seară, acesta fiind preambulul rezistenței prin poezie, pe care o va cultiva din plin în următoarele detenții. Din păcate, din cele 29 de poezii create cu această primă ocazie, poetul a reușit să salveze de la uitare doar una, respectiv „Poem de închisoare”²⁹.

Întors la Brăila după eliberare, la 2 ianuarie 1946 este angajat ca redactor la ziarul *Ancheta*, oficios al Partidului Social Democrat (P.S.D.). Momentul acesta marchează virajul poetului spre stânga politică, aspect care se va răsfrânge considerabil asupra publicisticii sale³⁰.

În paralel cu activitatea redacțională de la *Ancheta*, Ciurunga publică poezii la ziarele locale *Expresul*, *Voința Socialistă*, *Înainte* și *Facla*, ba chiar devine membru în juriile care acordau premii la concursurile de poezie inițiate la această ultimă gazetă³¹.

²⁸ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 1, f. 54 v.; A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 35.

²⁹ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, pp. 11, 115.

³⁰ Faptul că, imediat după eliberare, Ciurunga s-a angajat la *Ancheta* în loc să se întoarcă la *Expresul* ne-a intrigat curiozitatea. Acest moment, deși este descris cu banalitate în memoriile sale, este capital pentru evoluția concepțiilor sale asumate în scris. De exemplu, am fost foarte surprinși să descoperim că în anul 1947, în preajma sărbătorii Paștelui, poetul a publicat o poezie antireligioasă (cu caracter obscen la adresa divinității), despre care avea să declare într-o autobiografie dată în arestul Securității că „a scandalizat așa zisa «lume bună» din Brăila și a făcut ca preoții să ceară excomunicarea mea din biserică”; v. A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 38. A se vedea Robert Cahuleanu, „Post scriptum pentru noaptea Învierii” în *Facla*, Anul VIII (1947), nr. 142, p. 2.

³¹ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 20; A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 35-36.

În martie 1947, dornic „de a fi făcut un act temerar, într-o vreme când și cel mai neînsemnat manifest, de câteva rânduri, se pedepsea cu ani grei de închisoare”³², poetul publică clandestin broșura *Poeme de dincoace*. Alcătuită din selecții de versuri publicate în *Facla* între anii 1946-1947³³, dar și din câteva poezii cu caracter anticomunist, Ciurunga a oferit câteva exemplare (din cele 32 tipărite) unor prieteni și colegi de redacție, restul rămânând spre păstrare în grija mamei, ascunse sub o saltea³⁴. Gestul său subversiv rămâne fără consecințe imediate, iar pe măsura consolidării comunismului poetul se conformează mersului vremurilor. Astfel, demisionează din P.N.L. în noiembrie 1947, odată cu scoaterea din guvern a grupului Tătărașcu, apoi se înscrie în P.S.D., aripa Voitec-Rădăceanu³⁵, iar la indicațiile județenei de partid își schimbă pseudonimul din Robert Cahuleanu în Andrei Ciurunga³⁶. Această ultimă măsură era una de corectitudine politică, pentru a nu deranja tovarășii sovietici, câtă vreme Cahulul se afla în Basarabia, care acum se afla sub ocupația lor.

Sub zodia proletcultismului. Începând cu anul 1948, viziunea social-politică reflectată în publicistica sa continuă să se schimbe, ajungând la 180 de grade față de cea care îl consacrase până în 1945³⁷. Astfel, în februarie 1948 își încetează activitatea la ziarul *Ancheta*, suprimat ca o consecință a procesului de comunizare a presei³⁸, și se înscrie în Partidul Muncitoresc Român (P.M.R.)³⁹, care îl încadrează responsabil cu presa și propaganda la Organizația Județeană a Uniunii Tineretului Muncitoresc (U.T.M.). Aici lucrează până în iunie 1948, după care este angajat ca redactor la *Înainte*, organ al Comitetului P.M.R.⁴⁰. Sarcina poetului era aceea de a publica reportaje despre activitățile din fabrici și instituții, pe care însă le-a făcut lipsit de orice convingere⁴¹. Pe de altă parte, poetul spera

³² Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 22.

³³ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 1, f. 65.

³⁴ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 22.

³⁵ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 38, 45.

³⁶ Trebuie precizat că, pentru o scurtă perioadă, poetul a publicat sub ambele pseudonime; v. *Ibidem*, vol. 1, f. 83.

³⁷ *Ibidem*, vol. 3, f. 37.

³⁸ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 23.

³⁹ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 38.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 39.

⁴¹ De remarcat că Dumitru Moldoveanu, unul din redactorii de la ziarul *Înainte*, avea să declare în fața organelor de Securitate, într-o declarație din 12 iunie 1950, că „prin atitudinea lui dușmănoasă a căutat sistematic să saboteze munca de Partid, printr-o totală inactivitate. În redacție avea de asemeni o atitudine distantă față de ceilalți tovarăși de muncă și nu-și punea la contribuție întreaga sa putere de muncă”. Un alt fost coleg de redacție relata în cadrul aceleiași anchete că „am constatat atitudinile de rezervă la Cahuleanu, manifestate prin discuții în care uneori, încerca să dovedească celorlalți că nu totdeauna punctele de vedere «oficiale» sunt și cele mai juste”. A se vedea A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 1, ff. 75, 79, 81.

că, dacă și-a pus condeii în slujba noilor diriguitori, nu va fi denunțat pentru broșura *Poeme de dincoace*, publicată clandestin cu un an în urmă, broșură despre a cărei existență știau și colegii din redacția oficiosului comunist⁴².

Tot începând cu anul 1948 colaborează intens la revistele literare din capitală, respectiv *Flacăra*, *Contemporanul*, *Viața Românească*, *România liberă*, *Muncitoarea*, *Licurici*, *Pionierul*, *Caet Cultural C.G.M.*, *Îndrumătorul cultural* și altele din țară⁴³.

La începutul lunii septembrie 1949 Ciurunga se mută la București și lucrează ca redactor la ziarul *Flacăra*, ca urmare a sprijinului acordat de Mihai Beniuc⁴⁴. Cei doi se cunoscuseră cu două luni înainte, în cadrul decernării premiilor la un concurs național de poezie, inițiat de Ministerul Artelor, unde Ciurunga a obținut premiul doi. Cu acea ocazie, Mihai Beniuc i-a propus să vină la București pentru a-l angaja la *Flacăra*, având nevoie de oameni și promițându-i că se va ocupa de toate formalitățile⁴⁵. Acceptând propunerea, Ciurunga s-a ocupat de rubrica „Antologia provinciei”, unde avea de reprodus cele mai valoroase poezii apărute în presa din țară⁴⁶, dar în același timp a continuat publicarea de poezii proletcultiste⁴⁷, inclusiv la *Contemporanul*, *Steagul Roșu* și *Viața românească*⁴⁸.

Acest joc de conformism, pe care îl făcea de aproape doi ani, nu i-a fost însă îndeajuns pentru a-i oblitera trecutul publicistic anticomunist, deoarece Securitatea primește pe 19 noiembrie 1949 un denunț de la Mihai Dumitriu, ziarist la *Scânteia*, din care află că poetul Andrei Ciurunga nu este altcineva decât același Robert Cahuleanu care tipărise la Chișinău „o carte de poezii cu groaznice insulte la adresa regimului sovietic și a tovarășului Stalin”, precum și „o serie de versuri împotriva regimului

⁴² Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, pp. 9, 25.

⁴³ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 40.

⁴⁴ Mihai Beniuc, poet, prozator și psiholog în psihologie animală, a fost unul din corifeii proletcultismului în România comunistă, deținând în perioada anilor 1949-1965 funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor din România (U.S.R.). Din această calitate l-a cooptat pe Andrei Ciurunga în redacția revistei *Flacăra*; v. Cristian Sandache, *Literatură și propagandă în România lui Gheorghiu Dej*, Mica Valahie, București, 2011, pp. 37-38.

⁴⁵ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 30.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 31.

⁴⁷ A se vedea poeziile „Biruința muncii” în *Caet cultural*, 12 ianuarie 1948; „Noi pionierii” în *Licurici. Revista școlărilor*, nr. 117, anul 1949, p. 3; „Năpârca” în *Contemporanul*, 22 iulie 1949; „Pe steagurile noastre scrie Pace” în *Luptătorul Bănățean. Organ al GMP*. În acest sens, cel mai relevant exemplu este poezia „De-atunci, din noiembrie șapte”, în care poetul elogiază revoluția bolșevică și „binefacerile” acesteia asupra omenirii, dimpreună cu artizanii U.R.S.S.-ului, Lenin și Stalin. A se vedea A. Ciurunga, „De-atunci, din noiembrie șapte” în *Flacăra. Săptămânal de literatură și artă*, Nr. 44 (96), 5 noiembrie 1949, p. 9.

⁴⁸ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 2; A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 67.

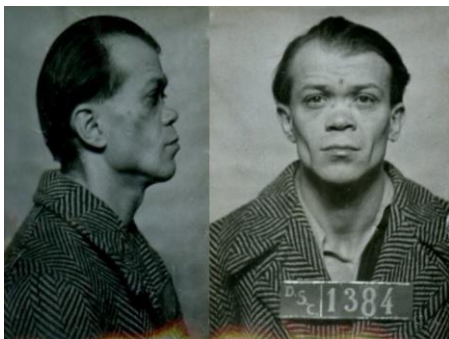
nostru, împotriva Uniunii Sovietice, pe care le-a publicat ilegal la Brăila [...]”⁴⁹. Astfel, în urma informațiilor primite, colonelul de Securitate Gavrilă Birtaş înainta în regim de urgență o adresă prin care solicita Direcției Generale a Securității Poporului Galați informații amănunțite despre poet, în special despre activitatea profesională, relațiile personale, apartenența politică și scrierile publicate⁵⁰.

Condannat pentru crimă împotriva păcii. În scurt timp, zorii represiunii se abat asupra poetului. La sfârșitul lunii ianuarie 1950 este chemat la redacția revistei *Flacăra* pentru a i se încheia colaborarea, iar pe 3 februarie este arestat de Securitate, chiar cu o zi înainte de a se deplasa în orașul Brăila pentru a-și oficia cununia religioasă cu soția sa, Georgeta Herghelegiu⁵¹.

⁴⁹ A se vedea Nota informativă dată de Mihai Dumitriu, adnotată inițial la 19.11.1949 (Ibidem, vol. 3, f. 80). În delatiunea sa, Mihai Dumitriu precizează că știa de la poetul Victor Tulbure că Andrei Ciurunga e una și aceeași persoană cu Robert Cahuleanu. Cât privește existența unor scrieri anticomuniste tipărite de Ciurunga, informatorul relatează că a aflat despre ele prin intermediul soției sale, colaboratoare la revista pentru copii *Pogonici*, unde redactori erau și doi basarabeni. Unul dintre aceștia, respectiv „Mihăiță Jermăneanu” (posibil Mihai Jemăneanu), i-a povestit soției lui Dumitriu despre aceste aspecte, pe care le știa tot de la poetul Victor Tulbure. Se impune totuși o precizare în legătură cu delatiunea care a dus la arestarea poetului. Andrei Ciurunga a fost convins până la sfârșitul vieții că cel care l-a dat pe mână Securității ar fi fost poetul Miha Dragomir, cu care a fost coleg la ziarul *Înainte* din Brăila (v. Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, pp. 22-23, 32, 34). Într-adevăr, în cursul anului 1949, Miha Dragomir a adresat o delatiune pe seama poetului după ce a aflat de cartea acestuia, *Cântece de dor și de războiu*, însă nu Securității, ci Secției Propagandei și Agitației a C.C. al P.M.R.. În urma informării, Direcția de Propagandă și Agitație (D.P.A.) a emis un raport în care arăta că „în ultima vreme informațiile primite la Secția Propagandei și Agitației a CC al PMR arată că dușmanul și-a intensificat sub diferite forme activitatea în rândurile scriitorilor, îndeosebi printre scriitori și poeți tineri. Astfel am fost informați de existența unui curent dușmănos și poate chiar a unei grupări dușmănoase a poezilor fugiți din Basarabia la București după intrarea trupelor sovietice. Astfel, A. Ciurunga, care lucrează la *Flacăra*, *Contemporanul* și *Licurici*, ar fi una și aceeași persoană cu Robert Cahuleanu, care în timpul războiului a tipărit o carte antisovietică la Chișinău. Am fost informați că Ciurunga a publicat ilegal la Brăila o serie de versuri împotriva regimului nostru” (v. Cristian Vasile, *Literatura și artele în România comunistă 1948-1953*, ediție digitală, Humanitas, București, 2013, pp. 83-84). Numai că în dosarele întocmite pe numele lui Ciurunga nu am găsit nici un document din care să reiasă că Securitatea a fost înștiințată mai departe de D.P.A. cu privire la activitatea anticomunistă a poetului. Având informații neclare până atunci despre poet, singurul document care a pus efectiv pe jar Securitatea a fost nota informativă dată de Mihai Dumitriu, notă pe care ofițerii de caz au consemnat nu mai puțin de patru adnotări cu atributul „urgent”.

⁵⁰ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 72.

⁵¹ Ibidem, vol. 1, f. 64; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 33.

Robert Eisenbraun (Andrei Ciurunga)
în arestul Securității, anul 1950

Sursa: ACNSAS, fond Penal, dosar nr.
134388, vol. 3, f. 61

În anchetă este interogat cu privire la placheta de versuri *Poeme de dincoace*, însă la acea dată Securitatea nu avea nici o probă materială, în ciuda faptului că efectuase o percheziție inclusiv la fostul domiciliu din Brăila, unde mama poetului, înștiințată între timp, arsesse puținele exemplare rămase⁵².

Pentru a-și face o imagine de ansamblu despre activitatea publicistică a poetului, Securitatea audiază mai multe persoane cu care acesta a colaborat, între care proprietarii revistelor brăilene *Facla* și *Ancheta*, dar și poeții Mihu Dragomir și Victor Tulbure⁵³. În acest context, una dintre cele mai toxice declarații o dă poetul basarabean Victor Tulbure. Opinând că, dacă s-ar produce „schimbarea roatei, pe care o așteaptă reacționarii”, „Ciurunga n-ar sta de lemn” și „ar fi în stare să arunce cu piatra”⁵⁴, Tulbure face în prealabil și o descriere a activității realizată de poet la revista *Flacăra*, pentru a-i reliefa oportunismul:

„Scria enorm. Era cotate ca cel mai rapid poet. [...] Avea pt. fiecare ocazie (23 August, 7 Noiembrie, 30 Dec.) câte 4-5 poezii. Fabrica în serie la mare industrie poetică. Am observat că poemele lui noi, se deosebesc mult de cele vechi de tot, neavând flacăra, entuziasmul și sinceritatea vechilor poeme. Mi-a mărturisit că are nevoie de bani, că strânge bani, că scrie pentru bani”⁵⁵

Într-adevăr, Ciurunga scria sub auspiciile proletcultismului doar pentru bani, nicidecum din convingere, constrâns de situația materială deplorabilă în care se afla. În acest sens, edificator este un referat întocmit pe 4 august 1951 pentru inventarierea averii poetului, în care funcționarul principal al Tribunalului Ilfov consemnase că acesta „nu avea avere mobilă

⁵² Ibidem, p. 78.

⁵³ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 0134388, vol. 3, ff. 16-26.

⁵⁴ Ibidem, f. 22.

⁵⁵ Ibidem.

decât un așternut, câteva cărți, o masă și un scaun care au fost ridicate de soția învinutului”, de altfel aceste obiecte având „o valoare foarte mică”⁵⁶.

După efectuarea primelor cercetări, pe 24 martie 1950 Ciurunga este transferat la penitenciarul Brăila pentru a fi anchetat de Direcția Regională a Securității Galați, cu motivația că „are activitate ziaristică antimuncitorească în orașul Brăila”⁵⁷, deși la București i se spusese că va fi extrădat în Basarabia pentru a fi judecat de un tribunal sovietic, sub motivația că placheta *Cântece de dor și de războiu* fusese concepută și tipărită acolo⁵⁸. În penitenciarul Brăila este deținut până la 22 septembrie 1950, timp în care Securitatea îi descoperă articolele cu caracter anticomunist publicate în acest oraș, după care este transferat în arestul militar din orașul Galați, apoi, începând cu 3 octombrie 1950, în penitenciarul Văcărești⁵⁹.

Cu ocazia transferului la Văcărești, Direcția Generală a Securității Statului, Regionala Galați, înaintează cercetările Parchetului Curții București, iar procurorul de caz își concentrează investigațiile asupra publicisticii poetului apărute înainte de 23 august 1944, în Basarabia natală⁶⁰. În urma cercetărilor efectuate la Academia R.P.R. sunt descoperite vechile sale articole anticomuniste publicate în ziarul *Raza*, în anul 1943⁶¹. Astfel, obținându-se materiale suficiente, se dispune trimiterea sa în judecată⁶².

Între timp, în cursul lunii iunie 1951, poetul a fost transferat în penitenciarul Jilava pentru așteptarea punerii pe rol a procesului⁶³. La proces îi este incriminată aproape întreaga activitate literară din Basarabia, desfășurată la revistele *Tribuna Basarabiei*, *Buceagul*, *Moldavia*, *Neamul Românesc*, *Cuget Clar*, *Vocea Cahulului*, *Raza* și *Basarabia Literară*, poetul fiind considerat „un fascist notoriu” care a publicat articole și poezii „în ziare și reviste cu caracter net fascist și huliganic”⁶⁴.

Scrierile cele mai incriminate au fost cele din ziarul *Raza*, pe anul 1943, instanța dând ca exemple articolele anticomuniste „Are să treacă și vremea rușilor”⁶⁵, „Cum să scriem poezia de războiu”⁶⁶ și „Din «cartea

⁵⁶ Ibidem, vol. 1, f. 6.

⁵⁷ Ibidem, vol. 2, ff. 40-42.

⁵⁸ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 35.

⁵⁹ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 1, ff. 17, 30.

⁶⁰ Ibidem, ff. 35-37.

⁶¹ Ibidem, ff. 50-53.

⁶² Ibidem, f. 59.

⁶³ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 46.

⁶⁴ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 1, f. 17.

⁶⁵ Instanța a reținut inexact titlul articolului, respectiv „A trecut și vremea rușilor”; a se vedea Robert Cahuleanu, „Are să treacă și vremea rușilor” în *Raza*, nr. 655, 28 martie-5 aprilie 1943, p. 2.

⁶⁶ Robert Cahuleanu, „Cum să scriem poezia de războiu” în *Raza* nr. 660, 2-9 mai 1943, p. 3.

viitorului» cetire”⁶⁷. O altă acuzație grea a fost reprezentată de volumul *Cântece de dor și de războiu*, ale cărui poezii antistaliniste au fost văzute de instanță ca fiind:

„cu substrat politic reacționar, antidemocratic și antisovietic, autorul vizând direct în poeziile din acest volum Uniunea Sovietică și pe Tov. Stalin, arătându-i cu rea credință într-un mod defavorabil față de popor și îndemnând la războiu”⁶⁸

Probă de incriminare a fost și articolul anticomunist „Sunt prezent aici”, publicat în 1945 la Brăila, pentru care fusese arestat dar achitat în același an⁶⁹.

Toate aceste scrieri se constituiau, în viziunea Curții București, Secția a III-a Penală, în crimă contra păcii, astfel că prin decizia nr. 2611 din 12 septembrie 1951 instanța îl condamnă la 4 ani de temniță grea, 10 ani degradare civică și confiscarea averii⁷⁰.

Poetul Canalului. După comunicarea sentinței, poetul este transferat la mijlocul lunii octombrie 1951 în colonia Peninsula, după un scurt triaj la Poarta Albă⁷¹. Aici, în timp ce muncește la săpat diguri și la spart piatra, se ocupă constant cu crearea de poezii, pe care le împărtășește colegilor de suferință, iar aceștia, la rândul lor, le difuzează mai departe în alte cercuri de cunoștințe și prieteni din lagăr. În acest fel devine cunoscut sub numele de Robert Cahuleanu și Robert Eisenbraun.

În aceste poezii pline de patos poetul descrie viața de persecuție la care sunt supuși deținuții politici de la Canal, deplânge soarta întregii țări, inclusiv a Basarabiei natale, se roagă lui Dumnezeu și speră sau îndeamnă la restaurarea dreptății sociale.

Printre cele mai populare poezii create la Canal se numără „Marș forțat”, „Nu ne putem odihni”, „Liturghie”, „Aici e toată țara”, „Pe un mandat poștal”, „Daniil Sihastru”, „Jucării”, „Rugăciune pentru osândiții

⁶⁷ Robert Cahuleanu, „Din «cartea viitorului» cetire” în *Raza* nr. 662, 16-23 mai 1943, p. 2. Cu această ocazie aducem mulțumiri deosebite lui Silviu Constantin Nedelcu pentru ajutorul dat în procurarea articolelor lui Ciurunga din *Raza*, *Flacăra*, *Expresul* și *Facla*.

⁶⁸ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 0134388, vol. 1, f. 17.

⁶⁹ Ibidem, f. 17v.

⁷⁰ Condamnarea la doar 4 ani de închisoare, în condițiile în care pentru încadrarea în dispozițiile art. 2, pct. c din Legea 207/1948 se dădeau condamnări mult mai grele, se explică prin faptul că instanța de judecată i-a acordat circumstanțe atenuante, reținând din pledoariile a doi martori ai apărării faptul că poetul ar fi scris de nevoie, nu din convingere, fiind foarte sărac, dar și faptul că ziarele *Raza* și *Basarabia* au avut un tiraj mic, astfel că ideile lui anticomuniste nu au avut un impact mare. A se vedea A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0134388, vol. 1, ff. 16-17.

⁷¹ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, pp. 51-52.

căzuți”, dar mai ales „Canalul”⁷², poezie prin care Ciurunga devine portavocea tuturor victimelor condamnate la muncă forțată de la Canal.

Deși era susținut de colegii săi de baracă pentru a nu i se descoperi producțiile literare, această activitate nu era lipsită de riscuri. Poetul a fost nevoit să-și distrugă multe notițe cu poezii pentru nu fi depistat la percheziții⁷³, însă popularitatea sa tot mai crescândă l-a adus în atenția administrației lagărului. Într-o noapte din octombrie 1952 este organizată o percheziție inopinată, în timpul căreia i se descoperă un carnetel cu poezii, ascuns în salteaua cu paie pe care dormea. Drept urmare este trimis disciplinar la Brigada 0, în condiții de muncă extrem de dificile, cu rația de hrană înjumătățită, norma de lucru dublată, iar dreptul la pachet și vorbitor suspendat⁷⁴. Suportă aceste condiții doar trei săptămâni, în luna noiembrie 1952 având șansa să fie transferat, împreună cu alte câteva sute de deținuți, în colonia Galeșu⁷⁵. Aici lucrează la înălțarea unor diguri și la consolidarea celor existente, în condiții grele de muncă, cu frig, ploi și noroi peste tot, după care, în anul 1953, este transferat în colonia Poarta Albă, apoi iarăși la Peninsula, până la eliberare⁷⁶.

În tot acest timp poetul a continuat să conceapă poezii, care au ajuns să circule de-a lungul rețelei de colonii de pe Canalul Dunăre-Marea Neagră, aspecte ce vor face obiectul unei cercetări din partea administrației coloniei Peninsula, desfășurată în lunile mai-iunie 1954, la scurt timp după eliberarea sa. Cu această ocazie, Dan Vasile Macedonescu, deținut care împărțise aceeași soartă cu Ciurunga la Peninsula și la Galeș, declara în fața autorităților că:

„pentru a-l înțelege pe acest ROBERT este necesar să explic că toată atitudinea sa era aceea a unui trubadur care circula foarte voios din loc în loc, gândea, concepea, scria în momentul când îi veneau ideile, pe orice petec de hârtie ce [il] avea la îndemână. [...] Umbla cu multe fițuici, mototolite, pe care își nota versurile”⁷⁷

Astfel, pentru firea sa vioaie, spontană, dar mai ales pentru această activitate poetică cu caracter anticomunist, poetul „se bucura de multă

⁷² Reproducem în continuare câteva versuri pentru edificare: „Aici am ars și-am sângerat cu anii / aici am rupt cu dinții din țărână / și-aici ne-am cununat, cu bolovani, / câte-un picior uitat sau câte-o mână. [...] Istoria, ce curge-acum întoarsă, / va ține minte și-ntr-o zi va strânge / acest cumplit Danubiu care varsă / pe trei guri apă și pe-a patra sânge” (Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 119).

⁷³ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 1, f. 285.

⁷⁴ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, pp. 66-67.

⁷⁵ *Ibidem*.

⁷⁶ *Ibidem*, pp. 68, 73-74.

⁷⁷ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 1, f. 285.

simpatie printre deținuți, avea relațiuni de prietenie cu zeci și zeci de coloniști și nu se putea preciza de care era mai legat”⁷⁸.

La rândul său, Emil Husar, un alt deținut anchetat în această chestiune, declara, într-o cheie vădit ostilă, că poetul:

„făcea o foarte vie agitație reacționară prin poeziile scrise de el, [...] scoțând în evidență «teroarea criminalilor» adică a cadrelor și brigadierilor. El învăța poeziile pe de rost și le declama în dormitor în grupuri de maxim 10 oameni. Poeziile acestea care exaltau până la fanatism pe ascultători, se învățau și se declarau și de către alți intelectuali, prieteni de ai lui EISENBRAUM. Aceștia la rândul lor îi învățau pe alți deținuți-prieteni, care de asemeni declarau poeziile în alte cercuri, încât astă iarnă poeziile acestea circulau, fără a fi scrise, ci din gură în gură, în toată colonia și circulă și acuma”⁷⁹

În urma declarațiilor obținute, administrația coloniei a aflat și faptul că poetul s-a eliberat cu poeziile ascunse într-un cușor, pentru a nu fi depistat la percheziții. Lucrul acesta l-a reușit cu ajutorul unui avocat, care, prin intermediul unui alt deținut ce lucra la atelierul coloniei, i-a confecționat o lădiță din lemn, cu un perete lateral prevăzut cu patru găuri verticale pentru a-și ascunde poeziile, scrise în prealabil pe hârtie subțire⁸⁰.

Cu această lădiță, poetul a fost eliberat abia la 11 mai 1954, cu aproape 4 luni de întârziere față de termenul legal⁸¹, aspect care nu era însă singular, odată cu el eliberându-se și alți 84 de deținuți al căror termen expirase la diferite date⁸².

Între două condamnări. Întors la Brăila, la mama sa, Andrei Ciurunga își transcrie poeziile create în detenție, aproximativ 60 la număr, pe două caiete⁸³, apoi, neavând vreo oportunitate în orașul de pe Dunăre, se întoarce la București, unde este ajutat cu găzduirea de niște prieteni de familie⁸⁴. Pentru a-și câștiga existența muncește ca om de serviciu la o creșă și ca paznic la Trustul pentru Industrializarea Lemnului „TIL”, însă pe

⁷⁸ Ibidem, f. 285.

⁷⁹ Ibidem, f. 286.

⁸⁰ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 75.

⁸¹ În memoriile sale poetul pretinde că a fost eliberat pe data de 13 mai 1954; v. A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0134388, vol. 3, f. 168.

⁸² Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 77.

⁸³ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 1, f. 283.

⁸⁴ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 78.

venituri extrem de modeste⁸⁵, după care, din anul 1956, ca electrician în cadrul Trustului Regional de Construcții București⁸⁶.

În paralel, încearcă să reintre în activitatea publicistică, dar nu este primit nicăieri, stigmatul de condamnat politic urmărindu-l în toate încercările. În acest sens, solicită reintegrarea în Uniunea Scriitorilor, însă cererea îi este respinsă fără explicații⁸⁷. O altă tentativă a avut-o în anul 1956, când i-a solicitat sprijinul lui Ovid S. Crohmălniceanu pentru a publica la *Viața Românească*, ținând cont că cei doi colaboraseră la *Contemporanul*, dar poetul a fost evitat⁸⁸. Abia începând cu luna iulie 1957 începe să publice careuri de cuvinte încrucișate la nou-înființata revistă *Rebus*, sub mai multe pseudonime, printre care Radu Calonfir, Radu Caraiman, Matei Scutaru, Nicu E. Grădinaru etc., pentru a nu fi depistat de Securitate⁸⁹, și chiar reușește să obțină un premiu de o mie de lei în cadrul unui concurs de careuri. Tot sub pseudonimul Radu Calonfir publică poezii în revista de satiră și umor *Urzica*⁹⁰.

Numai că Securitatea îl avea în vizor încă din februarie 1957⁹¹, când i-a deschis dosar de verificare⁹² deoarece deținea informații că în cursul detenției „s-a ocupat cu compunerea și difuzarea în rândul deținuților a o mulțime de poezii cu caracter dușmănos la adresa regimului, cu scopul de a menține între deținuți o stare de spirit încordată”, dar și pentru că ar fi strâns mai multe materiale documentare despre viața și tratamentul deținuților politici din România, cu scopul de „a informa statele imperialiste cu astfel de materiale”⁹³. Pe 26 iulie 1957 M.A.I. București stabilește un plan de măsuri pentru a afla dacă poeziile create în detenție și materialele documentare strânse de Andrei Ciurunga au fost trimise în afara țării, sau dacă acesta le difuzează clandestin în țară, precum și dacă scrie în continuare împotriva comunismului. Astfel, s-a dispus dirijarea unor informatori care să stabilească relații cu el, supravegherea operativă timp de 5 zile, interceptarea corespondenței și efectuarea unei percheziții secrete la domiciliu pentru a descoperi eventuale manuscrise cu „caracter contrarevoluționar”⁹⁴.

⁸⁵ Ibidem, p. 80.

⁸⁶ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 1, f. 23; A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 1, f. 35v.

⁸⁷ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 80.

⁸⁸ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160798, f. 24.

⁸⁹ Ibidem, dosar nr. 0160793, vol. 1, f. 23v; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 85.

⁹⁰ Ibidem, p. 85.

⁹¹ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 1, f. 56.

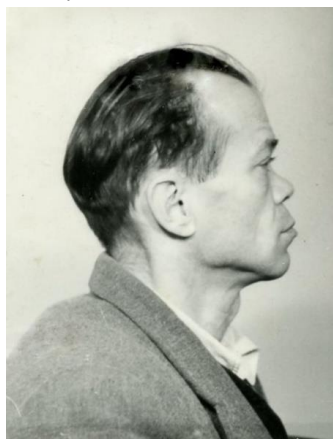
⁹² Ibidem, f. 71.

⁹³ Ibidem, ff. 3, 10, 19.

⁹⁴ Ibidem, f. 20.

În acest timp, fără să bănuiască planurile Securității, poetul își reface viața sentimentală, astfel că la cumpăna anilor 1957-1958, chiar în noaptea de revelion, se căsătorește cu Ana Sofia Podospeev⁹⁵.

O nouă condamnare pentru poezie. Pe 29 noiembrie 1958, la nici un an de la căsătorie, poetul este iarăși arestat, ca efect de domino al arestării unui anume Nicolae Mărășescu. Cei doi s-au cunoscut în colonia Galeș, în anul 1953⁹⁶, unde Mărășescu i-a învățat și răspândit o parte din

poeziile create atunci, dintre care 9 la număr le-a transcris într-un caiet după eliberare⁹⁷.

La data arestării lui Nicolae Mărășescu, Securitatea a confiscat acel caiet, care în timpul anchetelor a devenit probă materială pentru o așa-zisă activitate legionară desfășurată atât în detenție cât și în libertate. O altă probă incriminantă găsită la Mărășescu era și o scrisoare în versuri⁹⁸, pe care Ciurunga i-o dedicase lui Mărășescu cu ocazia onomasticii sale din anul 1954, și în care strecurase câteva idei aluziv anticomuniste⁹⁹.

*Robert Eisenbraun (Andrei Ciurunga) în arest, decembrie 1958
Sursa: ACNSAS, fond Penal, dosar nr. 016876, vol. 4, f. 103*

În baza acestor probe, coroborate cu declarațiile despre activitatea poetică din timpul detenției, Tribunalul Militar București îl condamnă, prin Sentința nr. 468 din 29 aprilie 1959, la 18 ani muncă silnică¹⁰⁰.

⁹⁵ Ana Sofia Podospeev, fiica lui Pavel și Virginia, originară din Ismail, URSS, economistă la Ministerul Poștelor și Telecomunicações-Întreprinderea de Telecomunicații; a se vedea A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 56, 66; A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar nr. 0100695, f. 18; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 85.

⁹⁶ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 1, f. 22.

⁹⁷ Poeziile create de Ciurunga și transcrise de Nicolae Mărășescu sunt: „Rugăciune pentru coloniștii căzuți”, „Poem pentru fata din Basarabia”, „Omul cu lădița”, „Bal mascat”, „Lui Radu Gyr”, „Daniil Sihastru”, „Ceahlău”, „Liturghie” și „Gligore Fără Țară”. În memoriile sale Ciurunga afirmă în mod eronat ca Mărășescu trecuse sub poezii numele autorilor din caietul-corp-delict. În realitate Mărășescu declarase în anchetă cine sunt autorii poeziilor carcerale, după care Ciurunga, pus în fața caietului, și-a recunoscut, cu semnătură, poeziile create; v. A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 1, ff. 89-113; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 87.

⁹⁸ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 1, ff. 298-299.

⁹⁹ Versurile în cauză sunt următoarele: „[...] Să trăiești, de ziua ta, / cum trăiește inima / inima acestui neam / așteptând mereu la geam / zorii care vor să vie / cu dreptatea la domnie / și cu visul împlinit, / pentru cât am suferit. [...]”.

¹⁰⁰ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 2, ff. 32-36.

Încarcerat inițial la M.A.I., închisoarea „C”, apoi la Malmaison și Jilava¹⁰¹, poetul a fost trimis după condamnare în coloniile de muncă din Balta Brăilei, respectiv Salcia, Luciu-Giurgeni, Grădina, Stoienești, apoi, începând cu 20 noiembrie 1961 până la eliberarea din 31 iulie 1964, în penitenciarul Gherla¹⁰².

În tot acest timp, poetul devine cel puțin la fel de prolific ca în prima detenție, condițiile reclusiunii lăsându-l aproape indiferent în timpul elaborării poeziilor, fără nici un mijloc de scriere. În acest sens, cunoscându-l inițial la Jilava, fostul deținut politic Florin Constantin Pavlovici avea să relateze în memoriile sale că:

„Robert Cahuleanu își puna pătura în cap, se băga sub movila de paturi, se ghemuia pe cimentul celulei ca fătul în pânțele mamei, rămânea nemișcat acolo ceasuri întregi. Când ieșea de la șerpărie - așa se numea locul de sub pat -, poemul era gata. Îl recita prietenilor, aceștia îl memorau, ca în scurtă vreme, datorită pritozelor din celule, să facă înconjurul închisorii. Peste câteva luni, aveam să îl întâlnesc pe Robert Cahuleanu într-un lagăr de muncă și să constat că miracolul poeziei nu avea neapărat nevoie de șerpăria de la Jilava. Poetul izbutea să facă versuri în marș, în pas alergător sau în poziție de drepti, la cărat cărămizi, la curățatul semințelor de sorg, în timp ce mânca, în timp ce dormea”¹⁰³

În colonia de muncă Salcia poetul își pune problema salvării poeziilor elaborate uzând doar de memorie, din cauza faptului că hârtia se găsea cu mare greutate, iar procurarea ei implica mari riscuri. Această situație îl constrânge să inventeze *decastihul*, o formă fixă de poezie, ușor memorabilă, alcătuită din zece versuri distribuite în patru strofe: un vers, un distih, o terțină și un catren, „cu numai două familii de rime, ce se chemau parcă una pe alta”¹⁰⁴. Metoda aceasta nu a fost însă suficientă odată cu creșterea volumului de poezii create constant, astfel că la Stoienești își notează titlurile lor pe bucățele de hârtie, procurate cu ajutorul unui bun prieten de la infirmeria coloniei și cusute ulterior în cureaua pantalonilor¹⁰⁵.

La Gherla, unde a petrecut cea mai mare parte din cea de-a doua detenție, poeziile sale erau învățate și transmise cu pasiune de colegii de cameră. Mai mult decât atât, ajutat de aceștia, a găsit și aici o metodă ingenioasă de a le salva de la uitare, „scriind” titlurile lor prin coaserea cu

¹⁰¹ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 88.

¹⁰² A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 4, f. 143.

¹⁰³ Florin Constantin Pavlovici, *Tortura pe înțelesul tuturor. Memorii*, ediție îngrijită de Lidia Vianu, ediția a IV -a, Contemporary Literature Press, București, 2014, p. 52.

¹⁰⁴ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 92.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 101.

acul și ața pe bucăți de cămașă, pe care ulterior le-a ascuns în căptușeala unui cojocel de care nu se despărțea niciodată¹⁰⁶.

Tot aici prinde și reeducarea ideologică făcută de administrația penitenciarului între anii 1963-1964, cu proiecții de filme și ziare propagandistice¹⁰⁷. Nu avem informații despre cum a reacționat față de aceste tentative de constrângere morală, însă este cert că poetul s-a eliberat ca un indezirabil al regimului, care a făcut „tot timpul instigare între deț[inuții] din fabrică”¹⁰⁸. În acest sens, chiar pe 1 iulie 1964 Ciurunga a fost pedepsit cu 14 zile de izolare și hrană caldă odată la două zile, deoarece, cu ocazia anunțării decretului de eliberare a deținuților politici, a declarat „sub formă de dușmănie că el nu are încredere în comuniști și Partidul nostru”, după cum avea să consemneze supraveghetorul care i-a întocmit raportul de pedeapsă¹⁰⁹. Astfel, poetul a fost eliberat, cu ultimii deținuți politici, abia pe 31 iulie 1964¹¹⁰.

De la refuz la conformism. Sosit la București purtând „cureaua și cojocelul, doldora de poezii amândouă”¹¹¹, poetul află că mama i-a murit cu câteva zile înainte de a se elibera, fără să mai aibă puterea de a-l „aștepta”, astfel că după o scurtă vizită la mormântul acesteia din Brăila se reîntoarce la București pentru a-și reface viața socială¹¹².

În același an, cu ajutorul unor prieteni de familie, este angajat contabil la întreprinderea Acumulatorul, având sarcina de a ține evidența ambalajelor goale în cadrul Serviciului Desfaceri¹¹³. La scurt timp se recăsătorește cu Ana, fosta sa soție, care intentase divorț după condamnarea din 1959¹¹⁴.

Cât privește reluarea activității literare, cel puțin în primele luni după eliberare Ciurunga era hotărât să publice doar poezie apolitică, cu intenția „să o înalțe la o mare factură de creație”¹¹⁵. În acest sens, la îndemnul soției dar și al unor prieteni și foști colegi literați, își selectează o parte din poeziile concepute în ultima detenție, pe care le trimite la toate

¹⁰⁶ Ibidem, p. 102.

¹⁰⁷ Ibidem, p. 105.

¹⁰⁸ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 4, f. 122.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ Ibidem, f. 143.

¹¹¹ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 108.

¹¹² Ibidem.

¹¹³ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 50; Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 109.

¹¹⁴ A.C.N.S.A.S., fond *Penal*, dosar nr. 0016876, vol. 2, f. 84. După ce a divorțat de Ciurunga, Ana (sau Ina, după cum îi spunea poetul) s-a recăsătorit cu o persoană care a decedat la scurt timp, în cursul anului 1963; v. A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 66.

¹¹⁵ Ibidem, vol. 2, f. 54.

revistele importante din țară¹¹⁶. După câteva refuzuri însă, se descurajează complet, fiind convins că „el niciodată nu va mai putea publica în România” deoarece „la edituri și la reviste s[-]au format clii în care el nu poate pătrunde”¹¹⁷. Astfel, scârbit de situație, hotărăște să nu mai lucreze în publicistică, fiind dispus să se mulțumească chiar și cu „un post de portar, paznic, garderobier sau muncitor necalificat”¹¹⁸.

Numai că Securitatea îl avea încă de la eliberare sub atentă supraveghere pentru a nu mai recidiva cu poezii anticomuniste. În acest scop a fost dirijat inițial un informator, prieten cu Ciurunga din copilărie. Pe numele său conspirativ „Trandafir Alecu”, acesta informa Securitatea într-o notă din 23 decembrie 1964 că a făcut uz de toată influența sa de vechi prieten, de care adesea poetul ținea cont, pentru a-l influența să nu mai scrie nimic împotriva comunismului, argumentându-i că viața românilor este cu totul alta acum, în special a țăranilor, care și-au îmbunătățit constant nivelul de trai datorită colectivizării¹¹⁹. În aceeași notă, informatorul arăta că Ciurunga,

„fie din cauza temperamentului său de poet, fie din cauza firii sale nestatornice este un tip ale cărei reacții și fapte nu se pot prevedea dinainte și este în stare să ofere surprize de tot felul, atât în orientarea sa politică cât și în viața sa personală, sentimentală sau familiară”¹²⁰ deoarece „în viața sa personală este foarte dezordonat și risipitor. A fost răsfățat de copil și urmările acestei educații greșite au avut consecințe grele, făcând din el omul pe care am încercat să-l prezint. Cu toate acestea este un mare talent și totodată un om care poate lua atitudini negative în orice moment, neprezentând certitudinea unui comportament sigur și neschimbător”¹²¹

Considerăm această scurtă caracterizare psiho-morală foarte importantă, deoarece ea explică, fie și în parte, atitudinea surprinzătoare de oscilantă a poetului față de comunism, manifestată în scris de-a lungul vieții.

Totuși, cel puțin până în toamna anului 1965, Ciurunga încă se afla pe poziția de rezistență. Astfel, într-o notă din 20 august 1965, agentul „Vlaicu Petre” înștiința Securitatea că „opera sa și-o păstrează cu sfințenie, în speranța că în viitor, fie chiar și după moartea lui, se va găsi cineva s-o ceară și s-o aducă la lumină”, poetul fiind convins că „nimic nu este veșnic

¹¹⁶ Ibidem, f. 46.

¹¹⁷ Ibidem, f. 54.

¹¹⁸ Ibidem, f. 55.

¹¹⁹ Ibidem, f. 54.

¹²⁰ Ibidem.

¹²¹ Sublinierea textului este reprodușă așa cum apare în documentul original, cu mențiunea că este făcută cu pix de culoare albastră (v. Ibidem, f. 56).

și că toate sistemele politice când le-a venit ceasul au decăzut din apogeul lor și s-au prăbușit¹²². Încercând, cu altă ocazie, să-l influențeze pentru a se încadra „cu toată sinceritatea în revoluția culturală actuală”, același informator „Vlaicu Petre” arăta Securității că Ciurunga refuză, deoarece „îi este foarte greu să devină conformist”, fiind convins că într-un viitor apropiat lumea comunistă se va destrăma și se va reveni la libertatea de gândire și manifestare¹²³.

Dar poetul nu rămâne izolat complet de viața literară și, începând cu luna noiembrie 1965, frecventează constant cenaclul literar „George Bacovia”, ale cărui ședințe aveau loc la Casa Regională de Cultură „Nicolae Bălcescu”¹²⁴. În cadrul acestor întâlniri participă cu recitarea de poezii și adoptă din nou pseudonimul Andrei Ciurunga¹²⁵.

Pe de altă parte, intenția lui era aceea de a-și valorifica cumva poeziile create în detenție; bineînțeles, cele neutre politic. În acest sens, la 3 martie 1966, același agent „Vlaicu Petre” informa Securitatea că poetul și-a cumpărat mașină de scris și pregătea câteva volume de versuri, transpunând pe hârtie din numeroasele poezii pe care le-a creat în detenție¹²⁶.

Cu timpul însă, frecventarea cenaclului „George Bacovia” îl ajută pe poet să-și facă o impresie clară despre viața literară din capitală și provincie, cu toate tarele care o caracterizau, majoritatea reduse la oportunist. Astfel, un an mai târziu, planurile sale erau radical schimbate, după mersul vremurilor. Ce anume îl determinase să-și reconsidere poziția față de comunism explică agentul „Veniamin” într-o notă din 6 februarie 1967, precizând că Ciurunga i s-a confesat astfel:

„Libertatea m-a surprins și pe mine și mi-a fost greu până mi-am găsit echilibrul. Ajuns la concluzia că sacrificiile noastre au fost absolut inutile, că noul sistem s-a consolidat, am procedat în consecință. Și iată că am reușit. Am semnat contractul pentru primul volum. Acesta a fost cel mai greu pas. L-am făcut, de acum urmează alții. Pentru a reuși, a fost însă nevoie să ajung la anumite concluzii definitive pentru mine”¹²⁷

Prima concluzie la care ajunsese Ciurunga era de ordin politic, anume că sistemul burghez nu se va mai putea reîntoarce vreodată la putere, iar a doua de ordin material, anume că scriitorii nu s-au bucurat în nici un sistem politic de avantajele pe care le oferea comunismul. În plus,

¹²² Ibidem, f. 51.

¹²³ Ibidem, ff. 48-49.

¹²⁴ A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar nr. 0100695, f. 5.

¹²⁵ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 44.

¹²⁶ Ibidem, f. 42.

¹²⁷ Ibidem, f. 35.

era convins că nu contează ce gândește despre comunism, important fiind doar ce afirmă și scrie în acest sens. Din aceste motive, Ciurunga hotărâse că „mai presus de sincerele sentimente pe care le purtăm celor care ne-au ratat viața, este interesul”¹²⁸. Aproape patru luni mai târziu de la receptarea acestei confesiuni, informatorul „Iorgulescu” confirmă Securității noua sa optică de viață, într-o notă din 29 mai 1967. Întrebându-l pe poet ce mai face, acesta a răspuns că „acum caută să câștige o bucată de pâine și scrie în ton cu cele cerute”, dar că „cele suferite nu le uită și că la momentul oportun va da riposta cuvenită”¹²⁹.

Însă în ochii Securității conta extrem de mult ceea ce gândește Ciurunga despre comunism, nu doar ceea ce scrie. De aceea, având informații că în cadrul ședințelor de la cenaclul „George Bacovia” strecoară „poezii cu conținut dușmănos, bazându-se pe faptul că membrii cenaclului, mai puțin pregătiți, nu înțeleg substratul acestor lucrări”¹³⁰, dar și că și-a exprimat „speranța fermă că într-un viitor apropiat va putea scrie ce vrea și va da riposta cuvenită”, Securitatea îi deschide, în iulie 1967, dosar de verificare sub numele „Basarabeanu”¹³¹. Un alt motiv avut în vedere era și faptul că Ciurunga menținea „legături numeroase cu foștii condamnați c.r. (contra-revoluționari n.n.), parte din ei activând în cenaclul «Bacovia»”¹³². Toate aceste informații constituiau pentru Securitate o posibilă activitate de agitație și propagandă dușmănoasă¹³³. După un an de verificări însă, organele de Securitate stabilesc că Ciurunga „nu mai are manifestări dușmănoase, nu mai scrie poezii cu conținut dușmănos” și „are o conduită morală sănătoasă”¹³⁴.

Dar ce anume se întâmplase în acest an, încât să determine Securitatea să încheie verificarea fără urmări represive?

„Poet în scrisul socialist”. În iulie 1967, la scurt timp după deschiderea dosarului de urmărire „Basarabeanu”, poetul a fost reprimat în Uniunea Scriitorilor¹³⁵, fapt care a condus la îndulcirea sentimentelor sale față de regimul ceaușist, cel puțin la modul formal. Într-o notă din 9 octombrie 1967 informatorul „Veniamin” redă entuziasmul și, spunem noi,

¹²⁸ Ibidem.

¹²⁹ Ibidem, f. 34.

¹³⁰ Securitatea deținea informația că la ședința din 16 noiembrie 1965 poetul a citit poezia „Cântec luptător”, creată în detenție, și în care era invocată setea de libertate, din acest motiv putând fi interpretată ca dușmănoasă, numai că membrii cenaclului nu ar fi fost capabili să înțeleagă substratul poeziei; A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 48.

¹³¹ Ibidem, f. 2v.

¹³² Ibidem, f. 2.

¹³³ Ibidem, f. 3.

¹³⁴ Ibidem, vol. 3, f. 10.

¹³⁵ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 109.

naivitatea cu care poetul interpretează intențiile regimului comunist față de foștii deținuți politici:

„În sfârșit am devenit membru al Uniunii. În fond, pentru un poet asta e maximum. Acum, sincer fiind, știi pentru ce am fost eu primit în Uniune? Pentru că am fost deținut. Imaginează-ți ce epocă trăim. Toți foștii deținuți cunoscuți în scrisul românesc înainte de arestare, care și-au făcut cerere, au fost primiți în Uniune, în timp ce majoritatea cererilor celorlalți au fost respinse. Este dovada că Ceaușescu se întoarce tot mai mult la obiectivitate și, în sfârșit, am intrat în faza de selecție a valorilor, făcându-se abstracție de orice criteriu politic. Evident, când vezi asemenea acte, te trage inima să-ți pui tot talentul în slujba celor care nu mai țin cont de antecedentele tale. Așa că eu mă consider poet în scrisul socialist și mă voi comporta ca atare”¹³⁶

Atitudinea poetului devine și mai entuziastă față de persoana lui Nicolae Ceaușescu odată cu publicarea, în aprilie 1968, a volumului de versuri *Decastihuri*, care cuprindea 87 de poezii, dintre care aproximativ 30 erau create în cea de-a doua detenție¹³⁷. Aflat sub euforia acestei realizări, poetul expediază la scurt timp după eveniment un exemplar din *Decastihuri* pe adresa Consiliului de Stat, cu următoarea dedicație: „Tovarășului Nicolae Ceaușescu, respectuos omagiu pentru climatul de libertate care mi-a permis apariția acestui prim volum”¹³⁸. Drept urmare primește o carte de vizită cu mulțumirile conducătorului de stat, Ciurunga simțindu-se și mai flatat pentru acest gest¹³⁹, care se pare că nu a fost singular¹⁴⁰. Această schimbare de atitudine a determinat Securitatea să îi închidă dosarul de urmărire, sub motivația că „obiectivul nu desfășoară activitate dușmănoasă în mod organizat și nu întreține relații de această natură, singura preocupare fiind afirmarea lui în domeniul literaturii”¹⁴¹.

Numai că organele represive nu s-a mulțumit doar cu această constatare. Astfel, pe 26 iulie 1968, poetul este avertizat că a purtat discuții „cu caracter ostil regimului”, ocazie cu care se încearcă racolarea lui ca informator, Securitatea urmărind să obțină informații despre componența

¹³⁶ A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar nr. 0100695, f. 64; A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 82.

¹³⁷ A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar nr. 0100695, f. 59.

¹³⁸ Ibidem, f. 55.

¹³⁹ Ibidem, f. 37v.

¹⁴⁰ Într-o scrisoare din iulie 1977, adresată criticului literar Ovid. S. Crohmălniceanu, Ciurunga relatează că cele câteva cărți pe care le-a publicat până atunci i le-a trimis Secretarului General al Partidului „cu tainica bucurie de-a mi le ști în biblioteca sa personală”, poetul precizând și faptul că „de fiecare dată, tovarășul N. Ceaușescu mi-a mulțumit în scris, pentru carte și dedicație”; v. A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160798, f. 22.

¹⁴¹ Ibidem, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 82v.

și activitatea cenaclului „George Bacovia”¹⁴². În urma presiunilor exercitate poetul acceptă să fie recrutat sub numele conspirativ „Borcea Ion”, dând până în august 1968 „unele materiale informative cu conținut operativ legate în special de activitatea cenaclului susmenționat”¹⁴³. Colaborarea cu poliția politică a fost însă formală, la fel ca și cea cu S.S.I.-ul din Basarabia, Securitatea fiind nevoită să înceteze legăturile și să claseze dosarul datorită problemelor mari de vedere pe care le avea poetul, și care nu-i dădeau posibilitatea să se deplaseze¹⁴⁴.

Din același motiv de sănătate, în octombrie 1968 Ciurunga este pensionat pe caz de boală, primind o pensie lunară de 1.500 lei de la Uniunea Scriitorilor. El continuă însă să scrie intens și să publice¹⁴⁵ în marile și micile reviste literare ale epocii, respectiv în *Contemporanul*, *România Literară*, *România Liberă*, *Luceafărul*, *Familia*, *Urzica* etc., atât poezie umoristică cât și realist-socialistă¹⁴⁶. În ceea ce privește activitatea editorială, până la căderea comunismului a publicat 7 volume de poezie, majoritatea neraliate ideologic, respectiv *Decastihuri* (1968), *Vinovat pentru aceste cuvinte* (1972), *Argumente împotriva nopții* (1976), *Micul meu atlas* (1976), *Echivalențe* (1978), *Imn pentru flacăra fără sfârșit* (1982), *Gestul împăcării*. *Versuri* (1983), *Toată țara-i școala mea* (1989).

Obiectivul „Cicero”. În ciuda angajării în realismul socialist, pe 26 martie 1986 Securitatea îi deschide poetului iarăși dosar de urmărire informativă (D.U.I.) sub denumirea conspirativă „Cicero”, ca urmare a unor semnalări prin mijloace „S” că ar „întreține relații cu elemente de emigrație”¹⁴⁷. Securitatea îi interceptase corespondența cu un anume Doru Novacovici, secretar general al Uniunii Românilor Liberi, care în evidențele Securității era „cunoscut cu activitate dușmănoasă împotriva statului nostru”¹⁴⁸. Acest motiv a fost suficient ca Securitatea să impună „verificarea sa complexă”, stabilind o amplă serie de măsuri, între care dirijarea de informatori, interceptarea corespondenței și a convorbirilor telefonice internaționale purtate de la domiciliu, inclusiv intenția de a se acționa

¹⁴² Motivațiile încercării de recrutare au fost două, respectiv faptul că poetul se bucura în rândul foștilor deținuți politici de o imagine de anticomunist, și faptul că era bine pregătit intelectual; v. A.C.N.S.A.S., fond *Rețea*, dosar nr. 0100695, ff. 1-2, 7.

¹⁴³ În dosarul de rețea am găsit doar trei note date de Ciurunga, însă nici una nu are caracter denunțător la adresa vreunei persoane; v. *Ibidem*, ff. 3, 9-16, 39.

¹⁴⁴ La acea vreme poetul purta ochelari cu 18 dioptrii, conform *Ibidem*, f. 3.

¹⁴⁵ *Ibidem*, f. 37.

¹⁴⁶ Cele mai relevante poezii de acest gen sunt publicate în broșura *Imn pentru flacăra fără sfârșit*, constituită din 18 poezii laudative la adresa partidului unic și a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Exemple: „Partidul și-a crescut din leagăn pruncii”; „În mai, atunci când s-a născut Partidul”; „Bărbatul acestui pământ”. Cert este că poetul publică poezie realist-socialistă cel puțin până în anul 1985.

¹⁴⁷ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160798, f. 1.

¹⁴⁸ *Ibidem*, ff. 66-68.

asupra poetului „pentru influențarea pozitivă cu sprijinul Uniunii Scriitorilor”¹⁴⁹. Toate aceste măsuri aveau ca obiectiv principal „prevenirea editării unor lucrări cu conținut interpretabil sau ostil”¹⁵⁰, fiind caracteristice atmosferei de teroare preventivă a epocii Ceaușescu¹⁵¹.

În fapt, poetul purta doar o corespondență amicală cu Doru Novacovici, fost deținut politic stabilit în Franța, cu care se cunoscuse în timpul celei de-a doua condamnări în spitalul lagărului Salcia, ocazie cu care au legat o frumoasă prietenie¹⁵². Ca urmare a întreținerii acestei legături, urmărirea poetului a durat exact doi ani, până la 31 martie 1988, încheindu-se cu un raport în care lucrătorii Securității, lămurii de situație, consemnau triumfalist că

„printr-un control riguros al preocupărilor, efectuat de surse cu posibilități și ascendență asupra lui, s-a constatat că obiectivul adoptă o atitudine corespunzătoare, fiind prezent în presa literară cu poezii având un profund caracter patriotic”¹⁵³

„Riposta cuvenită”. Pentru poet, riposta cuvenită împotriva comunismului a venit abia la sfârșitul anului 1989, perioadă după care și-a reluat energic activitatea editorială. Astfel, prioritară a fost publicarea poeziilor carcerale pe care a mai reușit să le salveze de la uitare, deși vârsta și mai ales problemele de vedere i-au creat constante dificultăți. Au urmat, în ordine: *Poemele cumplitelui canal* (1992), *Memorii optimiste. Evocări și versuri din închisori* (1992), *Ceasuri fără minutare. Poeme din închisoare* (1996), *Poeme din iad pentru îngeri* (1996) și *Poeme cu umbre de gratii* (1996). Pe lângă poeziile create în cele două detenții, a mai publicat *Lacrimi pentru Basarabia* (1995), *N-aveți un surâs în plus?* (1996), *Versuri pentru Ina* (1996) și *Versuri cu cimilituri* (1997).

Inventariindu-i opera carcerală publicată, ea se rezumă la aproximativ 150 de poezii, din care circa 60 create în prima detenție, iar 90 în cea de-a doua¹⁵⁴. Ținând cont că pe parcursul celor 10 ani de închisoare politică îndurați a creat peste 600 de poezii¹⁵⁵, este clar că cea mai mare

¹⁴⁹ Ibidem, f. 2.

¹⁵⁰ Ibidem, f. 1v.

¹⁵¹ Silviu B. Moldovan, *Despre „baltici”. Ipostaze ale represiunii politice în România postbelică*, Editura Eikon, București, 2018, p. 104.

¹⁵² Doru Novacovici, *În România după gratii*, Fundația pentru Tineret Buzău, 1994, p. 122.

¹⁵³ Caracterul profund patriotic de care Securitatea a făcut caz pe seama poeziilor lui Ciurunga reprezenta de fapt constatarea angajării politice pe care poetul o reflecta în poeziile din acea perioadă; v. A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160798, f. 113.

¹⁵⁴ În inventarul nostru nu am ținut cont de cele circa 30 de poezii carcerale pe care Ciurunga le-a publicat în volumul *Decastihuri*, deoarece ele nu pot fi identificate ca atare. Singura referință despre acest aspect este dată de un informator, în urma unei discuții purtate cu poetul, și se rezumă generic la acest număr precizat mai sus.

¹⁵⁵ A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 0160793, vol. 2, f. 46.

parte din această operă s-a pierdut, poate definitiv, însă putem spune cu certitudine că poetul și-a salvat poeziile cele mai fidele crezului său național și spiritual.

Poetul s-a stins din viață la 6 august 2004, iar de atunci a rămas prezent în memoria colectivă cu imaginea unui erou-martir, atât datorită conduitei sale ireproșabile din timpul celor două condamnări¹⁵⁶, cât mai ales datorită acestor poezii „scrise cu obidă și sânge”¹⁵⁷, care au constituit un neprețuit suport moral pentru miile de deținuți politici din întreaga țară, poezii care inspiră în continuare sentimentul patriotic.

Contribuția noastră arată însă că poetul a avut un destin mult mai sinuos decât reperatele care l-au consacrat în memoria colectivă, ținând cont de publicistica sa înregimentată ideologic, atât înainte de prima condamnare, cât și după cea de-a doua, aspecte care nu pot fi ignorate. Este remarcabil și faptul că cele două atitudini diametral opuse pe care le-a avut față de comunism de-a lungul vieții se suprapun din punct de vedere temporal celor două pseudonime care l-au consacrat: unul al rezistenței, respectiv Robert Cahuleanu, și altul al conformismului, respectiv Andrei Ciurunga. Însă, ironic din perspectiva simbolică, memoria colectivă l-a consacrat pe Andrei Ciurunga ca poet al rezistenței, și nu pe Robert Cahuleanu.

¹⁵⁶ George Mârzanca, *Patru ani am fost... "bandit". Confesiuni*, Editura „Vasile Cârlova”, București, 1997, p. 86.

¹⁵⁷ Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*, p. 111.